

Handlingsplan för förebyggande av hiv/STI och oönskade graviditeter 2018-2021

Innehållsförteckning

Syfte och omfattning	1
Ansvar och roller	2
Ekonomiska medel	5
Mål och aktivitetsplan	6
Förkortningar	15
Dokumentinformation	15

Syfte och omfattning

Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet med hiv och andra sexuellt överförda och blodburna sjukdomar behöver fortsatt prioriteras och upprätthållas på en hög nivå. Hälso- och sjukvården inom Region Gävleborg ansvarar för det preventiva arbetet inom området i samverkan med civila samhällets organisationer (Noaks Ark, RFSL Gävleborg, Find Hope m fl). Kontinuerlig uppföljning av det epidemiologiska läget i länet ligger som underlag för arbetet.

Handlingsplanen är ett vägledande dokument för det fortsatta arbetet kring hiv/STI-frågorna och frågan kring oönskade graviditeter inom Gävleborgs län. Årliga revisioner av handlingsplanen kommer att ske utifrån nationellt arbete, politiska prioriteringar och vunna erfarenheter från det genomförda arbetet. Som grund för handlingsplanen ligger Folkhälsomyndighetens översyn och uppdatering av den nationella strategin mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (S2016/03248/FS).

Huvudmålet för samhällets insatser bör fortsatt vara att begränsa spridning av hiv och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner samt begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för samhället och den enskilde.

Det finns enligt Folkhälsomyndigheten skäl att fastställa följande fyra delmål, vilka ska vara uppnådda senast 2030.

- att behovs- och kunskapsbaserade hälsofrämjande och förebyggande insatser når hela befolkningen
- att tidigt identifiera och behandla hivinfektion och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner
- att stigma och diskriminering relaterad till hiv har upphört
- att öka jämlikhet och jämställdhet i sexuell hälsa

Handlingsplanens aktiviteter utgår från ovan nämnda huvud- samt delmål och med utgångspunkt från preventionsgrupperna, vilkas benämning, avgränsning och relevans behöver problematiseras, eftersom människor i regel inte kan tillskrivas en enda grupptillhörighet.

- Personer som lever med hiv
- Män som har sex med män
- Personer som injicerar droger
- Personer med utländsk bakgrund – migranter
- Unga och unga vuxna
- Utlandsresenärer
- Personer utsatta för prostitution
- Gravida

Ansvar och roller

Varje verksamhetschef ansvarar för att de mål och aktiviteter som berör den egna verksamheten förankras och följs upp enligt handlingsplanen. Uppföljning av planens aktiviteter och mål ska vara en stående punkt på ledningsgruppsmöten.

Dokumentnamn: Handlingsplan för förebyggande av hiv/STI och oönskade graviditeter 2018-2021

Dokument ID: 09-289780

Giltigt t.o.m.: 2020-02-28

Revisionsnr: 2

Ledningsgrupp

- Smittskyddsläkare
- Familjehälsa (verksamhetschef, samordningsbarnmorska, mödrahälsovårdsöverläkare, sjuksköterska könsmottagning)
- HIV/STI-samordnare
- Infektion (vårdenhetschef)
- Specialmedicin (verksamhetschef)
- Kvinnosjukvården (verksamhetschef)
- Primärvården hälsocentraler (verksamhetschef Familjehälsa)
- Folkhälsa och Hållbarhet (avdelningschef samt folkhälsstrateg)
- Landstingspolitiker (adjungerad)
- Representant för skolväsendet (adjungerad)

Representanter i ledningsgruppen är personer med kompetens, intresse och engagemang för hiv/STI - och abortförebyggande frågor. De medverkande ska ha ett tydligt mandat och fastställd tid för uppdraget.

Ledningsgruppens arbetsuppgifter

- Att på Hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag arbeta för upprättande av handlingsplanen
- Bevaka utvecklingen halvårsvis vad gäller hiv/STI och aborter
- Inhämta och förmedla kunskap till olika instanser inom regionen
- Vid eventuella lokala bidragsansökningar bedöma att ansökningarna är i linje med planens intentioner
- Vid eventuella nationella bidragsansökningar (ex Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen) bedöma att ansökningarna är i linje med fastställda mål
- Utveckla primärprevention i samverkan med om möjligt samtliga aktörer inom preventionsområdena i samhället

Dokumentnamn: Handlingsplan för förebyggande av hiv/STI och oönskade graviditeter 2018-2021

Dokument ID: 09-289780

Giltigt t.o.m.: 2020-02-28

Revisionsnr: 2

- Årligen följa upp mål och aktiviteter
- Mötesaktivitet 2½ timme 4-6 gånger per år
- Rapportera till Hälso- och sjukvårdsdirektör

Vid behov tillsätts arbetsgrupp/er utifrån aktuella aktivitetsområden. Sammansättning och tidsomfattning avseende en eventuell arbetsgrupps organisation regleras utifrån aktivitetens art samt resurstillgång.

Smittskyddsläkare

Har en central roll och en myndighetsfunktion när det gäller att planera och organisera smittskyddet

Har eget informationsansvar i smittskyddsfrågor och följer det förebyggande arbetet i Region Gävleborg

Innehåller ordförandeskapet inom ledningsgruppen mot hiv/STI och oönskade graviditeter

HIV/STI-samordnare

Ansvarar för kontakten med Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt Socialstyrelsen i hiv- och STI-arbetet

Vid eventuella statsbidrag samordna och handlägga de insatser som genomförs i länet

Ger stöd vid utformning av projektansökningar

Ansvarar för kontakter med och nätverk för våra lokala hiv/STI-grupper

Förmedlar information och samordnar utbildning för våra samverkanspartners

Planerar och bereder punkter i samråd med ordförande dagordning för ledningsgruppsmöten

Sammanfattar till och är sekreterare vid ledningsgruppsmöten

Ansvarar för de arbetsgrupper som är aktuella inom hiv/STI-arbetet

Medverkar till regionalt kunskapsnätverk med andra landsting/regioner

Samverkanspartners inom Region Gävleborg

Samverkan sker brett inom Region Gävleborgs verksamheter och med övriga civila samhällsorganisationer såsom t ex Noaks Ark, RFSL

Gästrikland, RFSL Hälsingland och Find Hope. En del av kommunerna har lokala hiv/STI-grupper vilka fungerar som samverkansorgan inom respektive kommun.

Kunskapsnätverket hiv/STI Mellansverige

Kunskapsnätverket startade år 2009 med deltagande från Dalarna, Uppsala, Värmland, Västmanland och Gävleborg. Syftet är att stödja samarbetet mellan olika huvudmän för kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling kring frågor som kan röra utveckling av verksamheter, implementering, uppföljning och utvärdering samt rapportering inom hiv/STI och oönskade graviditeter.

Ekonomiska medel

Landsting och vissa kommuner har tidigare enligt regeringens förordning (SFS 2013:666) sökt statsbidrag från Folkhälsomyndigheten till verksamhet inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (prop 2005/06:60). Fr o m år 2017 ändrades villkoren gällande möjlighet att söka samt erhålla statsbidrag. Konsekvensen för Region Gävleborg innebär reducerade möjligheter att bedriva hiv/STI arbetet så som planerat. Intentionen är att Region Gävleborg vid eventuella ändrade villkor åter ansöker om statsbidrag.

Region Gävleborg har årligen beviljat regionmedel den s.k. "landstingsmiljonen" för att bedriva projekt och övriga insatser kring arbetet gällande hiv/STI och oönskade graviditeter.

Fördelning av beviljade medel diskuteras och beslutas i ledningsgruppen.

Kunskapsnätverket hiv/STI Mellansverige finansieras gemensamt av ingående landsting/regioner.

De föreslagna aktiviteterna som utförs inom respektive verksamhet genomförs utifrån ordinarie befintlig budget om inget annat anges.

Mål- och aktivitetsplan

Förteckning över förkortningar sidan 15

Huvudmålet för samhällets insatser är att begränsa spridning av hiv och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner samt begränsa konsekvenserna av dessa infektioner för samhället och den enskilde.

Delmål 1. Behovs- och kunskapsbaserade hälsofrämjande och förebyggande insatser när hela befolkningen

Aktivitet	1. Indikator för uppföljning 2. Utsedd uppföljare	Utförare	Kostnad	1. Aktivitetsansvarig 2. Uppföljningsansvarig
1.1 Samverkan med civila samhällets organisationer i arbetet med hälsofrämjande och förebyggande insatser	1. Möten har genomförts varje år 2. HIV/STI samordnare	Civila samhällets organisationer	Befintlig budget	1. HIV/STI samordnare 2. HIV/STI samordnare Smittskyddsläkare
1.2 Jämlikt utåtriktad verksamhet (t ex studiebesök och/eller gruppinformation) över hela länet som ett komplement till sex- och samlevnadsundervisning i grund- och gymnasieskolan samt till vuxenutbildningar (t ex folkhögskolor, SFI m fl)	1. Antal genomförda kunskaps och informationsförmedlingar för respektive verksamhet per år samt till vilken målgrupp 2. Respektive berörd verksamhetschef	Berörda verksamheter Region Gävleborg	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin 2. Ledningsgruppen

1.3 Generell kunskaps- och informationsförmedling kring sexuell och reproduktiv hälsa samt sexuella rättigheter till unga och unga vuxna	1. Antal genomförda studiebesök/gruppinformationer för respektive verksamhet per år, till vilken målgrupp samt vart i länet 2. Respektive berörd verksamhetschef	Berörda verksamheter Region Gävleborg	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin 2. Ledningsgruppen
1.4 Behovsanpassad och riktade insatser till de målgrupper som har ett särskilt behov t ex de med funktionsvariation och migranter kring sexuell och reproduktiv hälsa samt sexuella rättigheter	1. Antal genomförda kunskaps och informations-förmedlingar för respektive verksamhet per år samt till vilken målgrupp 2. Respektive berörd verksamhetschef	Berörda verksamheter Region Gävleborg	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin 2. Ledningsgruppen
1.5 Utåtriktad verksamhet i samverkan med elevhälsan/studenthälsan i form av utbildnings-/informationsinsatser riktade till skolelever och högskolestudenter för att främja den sexuella hälsan	1. Aktivitet har genomförts varje år i varje kommun 2. SAMBA och HIV/STI samordnare med stöd av utförarna	FH Lokala HIV/STI grupper Civila samhällets organisationer	Befintlig budget	1. VC FH 2. HIV/STI samordnare

1.6 Jämlig utåtriktad verksamhet med generell och behovsanpassad riktad information om vikten av att skydda sig och använda kondom	1. Aktiviteter har genomförts varje år 2. HIV/STI samordnare	FH Lokala HIV/STI grupper Civila samhällets organisationer	Befintlig budget	1. VC FH 2. HIV/STI samordning
1.7 Jämlig generell och behovsanpassad information om vikten av att testa sig för hiv	1. Aktiviteter har genomförts varje år 2. HIV/STI samordnare	Smittskyddet Region Gävleborg	Befintlig budget	1. HIV/STI samordnare 2. HIV/STI samordnare
1.8 Jämlig generell och behovsanpassad information om tillgänglighet till anonym testning av hiv	1. Information till vårdgivare inom Region Gävleborg samt allmänheten att aktivitet har genomförts 2. Smittskyddet	Smittskyddet Region Gävleborg	Befintlig budget	1. Smittskyddsläkare 2. Smittskyddsläkare
1.9 Följa utvecklingen gällande möjligheten till lågröskel-mottagning och sprututbytes-verksamhet	1. Följa utveckling och beslutsväg 2. Respektive VC	Berörd personal	Befintlig budget	1. Respektive VC 1. Respektive VC
1.10 Fokus på LARC (långtids-verkande preventivmedel) vid preventivmedelsrådgivning för en ökad användning	1. Följa antal förskrivningar i förhållande till uttagna preventivmedel 2. Mödrahälsovårdsöverläkare och SAMBA	UM och BMM	Befintlig budget	1. VC FH 2. VC FH

1.11 Förebygga reaborter genom att erbjuda preventivmedelsrådgivning LARC i samband med abort	1. Följa abortstatistik 2. Kvinnokliniken	Abortmottagning och kuratorer	Befintlig budget	1. VC KK 2. VC KK

Delmål 2. Tidigt identifiera och behandla hivinfektion och andra sexuellt överförda och blodburna infektioner

Aktivitet	1. Indikator för uppföljning 2. Utsedd uppföljare	Utförare	Kostnad	1. Aktivitetsansvarig 2. Uppföljningsansvarig
2.1 Generell och behovsanpassad information kring samt erbjuda testning i hela länet för - hiv - hepatit B - hepatit C - klamydia - gonorré	1. Antal tester 2. Berörda verksamheter	Berörda verksamheter Region Gävleborg	Befintlig budget	1. Respektive VC 2. Smittskyddsläkare
2.2 Kontinuerligt erbjuda jämlik/likvärdig möjlighet till testning via - nättest - självtest	1. Antal genomförda test 2. Smittskyddet FH SAMBA	KM, UM, BMM	Befintlig budget	1. Smittskydd VC FH SAMBA 2. Smittskydd VC FH SAMBA

2.3 Genomföra partnerspårningsutbildning årligen - vartannat år tvådagarsutbildning med internat - vartannat år endagars uppföljningsutbildning	1. Andel av partnerspårare som deltagit med godkänd utbildning 2. HIV/STI samordnare Smittskyddsläkare	Smittskydd	Befintlig budget	1. Smittskyddsläkare 2. Smittskyddsläkare
2.4 Genomföra utbildning i - MI motiverande samtal (2019) - Kondomkunskap (2020) 1 gång/4 års-period	1. Antal personer som genomgått utbildning 2. HIV/STI samordnare SAMBA	SAMBA HIV/STI samordnare	Befintlig budget	1. HIV/STI samordnare 2. SAMBA
2.5 Sexit (frågeformulär för bättre sexuell hälsa) - Kartlägga. - Utbilda personal. - Implementera på UM, ev KM - Uppföljning	1. - Kartläggning genomförd - Antal utbildad personal (2018) - Sexit implementerat - Uppföljning genomförd (2021) 2. SAMBA	Personal på UM och KM	Befintlig budget	1. VC FH 2. VEC FH
2.6 Följa utvecklingen gällande PrEP (Preexpositionsprofylax för att minska risken för infektion med hiv)	1. Antal patienter som remitteras Antal patienter som erhåller PrEP 2. VC Specialmedicin	Berörd personal	Befintlig budget Patient bekostar	1. VC Specialmedicin VC FH/könsrott 2. VC Specialmedicin VC FH/könsrott

Delmål 3. Stigma och diskriminering relaterad till hiv har upphört

Aktivitet	1. Indikator för uppföljning 2. Utsedd uppföljare	Utförare	Kostnad	1. Aktivitetsansvarig 2. Uppföljningsansvarig
3.1 Erbjudna deltagande i HIV skola i form av medel för reskostnad.	1. Antal deltagare 2. HIV/STI samordnare	Samverkan kurator barn- respektive infektionsklinik och HIV/STI samordnare	Befintlig budget	1. VC Specialmedicin VC Barnklinik 2. HIV/STI samordnare
3.2 Utbildning hiv och äldre vård - Kartlägga status och behov - Genomföra utbildningsinsats till personal inom äldre vård.	- Kartläggning genomförd Antal utbildad personal HIV/STI samordnare	Projektansvarig med stöd från kunskapsnätverket hiv/STI Mellansverige	Befintlig budget	1. HIV/STI samordnare 2. HIV/STI samordnare
3.3 Ökad kunskap och medvetenhet hos medarbetarna generellt i Region Gävleborg kring - Hiv/aids och dess skillnader (Smittsamhet, relaterade symtom, riskbeteende associerat med hiv/aids, indikatorsjukdomar och andra markörer mm) - Hur det är att leva med en kronisk infektion - Bemötande	1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken målgrupp samt var i länet 2. Respektive berörd enhet	Berörda enheter	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd 2. Ledningsgruppen

<p>3.4 Ökad kunskap och medvetenhet särskilt hos medarbetarna i Region Gävleborg som är tänkbara 1:a hands kontakter för patienten (t ex PV, UM, Asyl och migranthälsan, Infektion mfl) kring</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiv/aids och dess skillnader (Smittsamhet, relaterade symtom, riskbeteende associerat med hiv/aids, indikatorsjukdomar och andra markörer mm) - Hur det är att leva med en kronisk infektion - Bemötande 	<p>1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken målgrupp samt var i länet</p> <p>2. Respektive berörd enhet</p>	<p>Berörda enheter</p>	<p>Befintlig budget</p>	<p>1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd</p> <p>2. Ledningsgruppen</p>
<p>3.5 Ökad kunskap och medvetenhet hos befolkningen generellt kring</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiv/aids och dess skillnader (smittsamhet, relaterade symtom, riskbeteende associerat med hiv/aids, indikatorsjukdomar och andra markörer mm) - Hur det är att leva med en kronisk infektion 	<p>1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken målgrupp samt var i länet</p> <p>2. Respektive berörd enhet</p>	<p>Berörda enheter</p>	<p>Befintlig budget</p>	<p>1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd</p> <p>2. Ledningsgruppen</p>

3.6 Ökad kunskap och medvetenhet särskilt hos migranter och asylsökande kring - Hiv/aids och dess skillnader (smittsamhet, relaterade symtom, riskbeteende associerat med hiv/aids, indikatorsjukdomar och andra markörer mm) - Hur det är att leva med en kronisk infektion	1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken målgrupp samt var i länet 2. Respektive berörd enhet	Berörda enheter	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd 2. Ledningsgruppen

Delmål 4. Öka jämlikhet och jämställdhet i sexuell hälsa

Aktivitet	1. Indikator för uppföljning 2. Utsedd uppföljare	Utförare	Kostnad	1. Aktivitetsansvarig 2. Uppföljningsansvarig
4.1 Genomföra preventionsgruppsanpassade aktiviteter på de arenor där gruppen unga/unga vuxna män nås med information kring sexuell och reproduktiv hälsa, risktagande, testning mm	1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken preventionsgrupp samt var i länet 2. Respektive berörd enhet	FH, KK, folkhälsa och hållbarhet, specialmedicin, smittskydd	Befintlig budget	1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd 2. Ledningsgruppen

<p>4.2 Samverkan med civila samhällets organisationer som stödjer arbetet med att främja sexuell och reproduktiv hälsa samt sexuella rättigheter när det gäller insatser till HBTQ-personer</p>	<p>1. Antal genomförda aktiviteter inom civila samhällets organisationer 2. HIV/STI samordnare</p>	<p>Civila samhällets organisationer</p>	<p>Befintlig budget</p>	<p>1. AC folkhälsa och hållbarhet 2. Ledningsgruppen</p>
<p>4.3 Jämlikt riktad kunskaps- och informationsförmedling kring sexuell och reproduktiv hälsa samt sexuella rättigheter till nyanlända och migranter i länet</p>	<p>1. Antal genomförda aktiviteter inom Region Gävleborg och civila samhällets organisationer 2. Respektive berörd enhet</p>	<p>Berörda enheter Civila samhällets organisationer</p>	<p>Befintlig budget</p>	<p>1. VC FH VC KK AC Folkhälsa och hållbarhet VC Specialmedicin Smittskydd 2. Ledningsgruppen</p>
<p>4.4 Jämlikt riktad kunskaps- och informationsförmedling kring sexuell och reproduktiv hälsa samt sexuella rättigheter till specifika preventionsgrupper så som t ex kvinnliga romer och unga/unga vuxna med funktionsvariation</p>	<p>1. Antal genomförda aktiviteter för respektive verksamhet per år till vilken preventionsgrupp samt var i länet 2. Respektive berörd enhet</p>	<p>Berörda enheter</p>	<p>Befintlig budget</p>	<p>1. VC, AC, VEC inom berörda enheter Region Gävleborg 2. Ledningsgruppen</p>

Dokumentnamn: Handlingsplan för förebyggande av hiv/STI och oönskade graviditeter 2018-2021**Dokument ID:** 09-289780**Giltigt t.o.m.:** 2020-02-28**Revisionsnr:** 2

Förkortningar

AC	Avdelningschef
BMM	Barnmorskemottagning
FH	Familjehälsa
HC	Hälsocentral
KK	Kvinnoklinik
KM	Könsmottagning
RFSL	Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter
SAMBA	Samordningsbarnmorska/kvalitetssamordnare
UM	Ungdomsmottagning
VEC	Vårdenhetschef
VC	Verksamhetschef

Dokumentinformation

Dokumentet är fastställt av Smittskyddsläkaren uppdrag av Hälso- och sjukvårdsnämnden efter beslut i nämnden 2017-12-14, §202 (HSN 2017/276).